

цифрової грамотності, розвитку практичних навичок роботи з сучасними технологіями та підготовці до ефективної педагогічної діяльності у цифровому освітньому просторі.

Таким чином, впровадження SMART-технологій у систему професійної освіти сприяє підвищенню якості професійної підготовки майбутніх педагогів, розвитку їхніх цифрових компетентностей, формуванню навичок самостійного навчання та готовності до використання інноваційних освітніх технологій у професійній діяльності. Подальші дослідження можуть бути спрямовані на вдосконалення методик використання SMART-технологій у навчальному процесі та розробку нових моделей цифрового освітнього середовища для підготовки сучасних фахівців.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Tran, V. T., & Tran, N. H. (2022). A Review of Smart Education and Lessons Learned for an Effective Application in Binh Duong Province, Vietnam. *Pegem Journal of Education and Instruction*, 13(1), 234-240.

2. Haleem, A., Javaid, M., Qadri, M. A., & Suman, R. (2022). Understanding the role of digital technologies in education: A review. *Sustainable operations and computers*, 3, 275-285.

3. Liu, D., Huang, R., Wosinski, M. (2017). Characteristics and Framework of Smart Learning. In: *Smart Learning in Smart Cities. Lecture Notes in Educational Technology*. Springer, Singapore. https://doi.org/10.1007/978-981-10-4343-7_3

ФЕДОРОВ Ігор

здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти,
Рівненського державного гуманітарного університету

ШЛІХТА Ганна

науковий керівник, доктор педагогічних наук, професор,
Рівненського державного гуманітарного університету

ФОРМУВАННЯ ЦИФРОВОЇ ГРОМАДЯНСЬКОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ У МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ІТ-ГАЛУЗІ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ОСВІТИ

Сучасний етап розвитку інформаційного суспільства характеризується стрімкою цифровізацією всіх сфер життєдіяльності людини, що зумовлює необхідність підготовки конкурентоспроможних майбутніх фахівців ІТ-галузі. У цих умовах особливої актуальності набуває проблема формування не лише професійних, а й соціально відповідальних характеристик особистості, здатної ефективно діяти у цифровому середовищі. Зростає потреба у формуванні цифрової громадянської відповідальності як складової професійної культури майбутніх фахівців ІТ-галузі, що передбачає усвідомлене, етичне та безпечне використання інформаційних технологій.

Актуальність дослідження зумовлена суперечністю між високим рівнем розвитку цифрових технологій і недостатнім рівнем сформованості навичок відповідальної поведінки у цифровому середовищі. У практиці вищої освіти

переважає орієнтація на технічну підготовку, тоді як питання цифрової етики, інформаційної безпеки, правової культури та громадянської відповідальності залишаються недостатньо інтегрованими у зміст професійної підготовки. У зв'язку з цим виникає потреба у визначенні ефективних педагогічних підходів до формування цифрової громадянської відповідальності у майбутніх фахівців ІТ-галузі.

Метою дослідження є обґрунтування особливостей формування цифрової громадянської відповідальності у майбутніх фахівців ІТ-галузі в умовах цифрової освіти та визначення педагогічних чинників, що забезпечують ефективність цього процесу.

У контексті дослідження цифрова громадянська відповідальність розглядається як інтегративна характеристика особистості, що включає знання про норми поведінки у цифровому середовищі, сформовані ціннісні орієнтації, здатність до критичного мислення, дотримання етичних принципів, а також готовність до відповідальної участі у цифровому суспільстві. Такий підхід дозволяє розглядати її не лише як складову цифрової компетентності, а як важливий елемент громадянської зрілості особистості.

Формування цифрової громадянської відповідальності у майбутніх фахівців ІТ-галузі має відбуватися на основі інтеграції гуманітарної та професійної підготовки. Важливу роль у цьому процесі відіграє зміст освітніх програм, який повинен включати питання цифрової етики, кібернетичної безпеки, правового регулювання цифрового простору, медіа-грамотності та соціальної відповідальності. Це забезпечує формування у майбутніх фахівців ІТ-галузі цілісного уявлення про наслідки використання інформаційних технологій у суспільстві.

Суттєвим чинником є створення цифрового освітнього середовища, яке сприяє розвитку відповідальної поведінки. Таке середовище передбачає використання сучасних цифрових інструментів, платформ дистанційного навчання, інтерактивних ресурсів, а також організацію освітнього процесу на засадах відкритості, співпраці та взаємної відповідальності. У межах такого середовища майбутні фахівці ІТ-галузі набувають практичного досвіду взаємодії у цифровому просторі, що сприяє формуванню їхньої цифрової культури.

Особливе значення має застосування активних методів навчання, зокрема проектної діяльності, кейс-методів, моделювання професійних ситуацій, що дозволяють відтворювати реальні умови цифрового середовища. У процесі виконання таких завдань майбутні фахівці ІТ-галузі стикаються з необхідністю прийняття рішень, що мають етичні, правові та соціальні наслідки, що, своєю чергою, сприяє розвитку відповідального ставлення до професійної діяльності. Важливим аспектом є розвиток критичного мислення як здатності аналізувати інформацію, оцінювати її достовірність, протидіяти маніпуляціям і дезінформації. У цифровому середовищі це набуває особливого значення, оскільки майбутні фахівці ІТ-галузі не лише споживають інформацію, а й створюють цифровий контент, впливаючи на інформаційний простір.

Не менш важливою є роль викладача як організатора освітнього процесу, який створює умови для розвитку самостійності, відповідальності та рефлексії у

здобувачів освіти. Викладач має не лише передавати знання, а й формувати ціннісні орієнтації, сприяти усвідомленню етичних аспектів використання цифрових технологій.

У процесі дослідження встановлено, що ефективне формування цифрової громадянської відповідальності можливе за умови комплексного поєднання педагогічних чинників, серед яких провідне місце займають інтеграція змісту навчання, використання сучасних освітніх технологій, активізація пізнавальної діяльності та створення відповідного освітнього середовища.

Отже, формування цифрової громадянської відповідальності у майбутніх фахівців ІТ-галузі є важливим напрямом модернізації професійної освіти в умовах цифрової трансформації суспільства. Реалізація цього процесу сприятиме підготовці фахівців, здатних не лише ефективно використовувати інформаційні технології, а й усвідомлювати соціальні наслідки своєї діяльності, дотримуватися етичних норм і діяти відповідальним шляхом у цифровому середовищі.

Перспективи подальших досліджень полягають у розробленні та експериментальній перевірці педагогічних умов формування цифрового громадянства у майбутніх фахівців ІТ-галузі, а також у створенні методичного забезпечення цього процесу в системі вищої освіти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Almudara, S. B., El Gammal, M. M., Ali, M. H., Abdellatif, M. S., Elshazly, A. I. A., Ibrahim, S. A., Al Rashidi, A. H. The impact of training on digital citizenship skills in developing students' attitudes towards sustainable development at the university level / S. B. Almudara та ін. // *Research Journal in Advanced Humanities*. — 2024. — Vol. 5, No. 3. — DOI: <https://doi.org/10.58256/8jrvr939>
2. Iskandar, R., Maksum, A., Marini, A. Bridging the gap in digital citizenship literacy: Insights from young digital natives / R. Iskandar та ін. // *Multidisciplinary Reviews*. — 2025. — Article 7862. — Режим доступу: <https://malque.pub/ojs/index.php/mr/article/view/7862>
3. Gutiérrez Aguilar, O., Turpo Gebera, O., Chicaña Huanca, S., Laura de la Cruz, K. M., Pérez Postigo, G., Diaz Zavala, R., Osorio Ccoya, I. Digital skills and digital citizenship education: An analysis based on structural equation modeling / O. Gutiérrez Aguilar та ін. // *Journal of Technology and Science Education*. — 2024. — Vol. 14, No. 3. — P. 738–755. — DOI: <https://doi.org/10.3926/jotse.2436>
4. Lomachynsky, B. Prospects for the implementation of the concept of digital citizenship in scientific libraries / B. Lomachynsky // *SDC Journal*. — 2023. — Vol. 8, No. 4. — Режим доступу: <https://sdc-journal.com.ua/en/journals/tom-8-4-2023/perspektivi-realizatsiyi-kontseptsiyi-tsifrovogo-gromadyanstva-v-naukovikh-bibliotekakh>
5. Ovcharuk, O. V. Current Approaches to the Development of Digital Competence and Digital Citizenship in European Countries / O. V. Ovcharuk // *Information Technologies and Learning Tools*. — 2020. — Vol. 76, No. 2. — URL: <http://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/3526>